

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

คำนำ

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปีเพาะปลูก 2552 ได้จัดทำขึ้นตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 ตามตัวชี้วัดที่ 3.1.1 ร้อยละของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและประเมินผลดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะได้ทราบผลการดำเนินงานในเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว ยังได้ทราบเกี่ยวกับ การใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้ยั่งยืนต่อไป

คณะผู้จัดทำมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การติดตามและประเมินผลครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหาร ข้าราชการ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

2553

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณ รองเลขาธิการ ส.ป.ก. (ดร.วีรชัย นาควิบูลย์วงศ์) เป็นผู้ริเริ่ม พร้อมทั้งให้คำปรึกษาที่ดีตลอดมา และสนับสนุนให้เกิดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ขอขอบคุณ รศ.ดร. พีระพงศ์ ทิพนาค และคณะ ที่กรุณาถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคนิคการติดตามและประเมินผลให้อย่างทุ่มเท พร้อมทั้งให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่มีค่าในการติดตามประเมินผลในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณอภาพรรณ พัฒนพันธ์ และ ดร. อาทิตยา พงษ์พรหม ที่กรุณาให้คำแนะนำที่ดีในการเขียนรายงาน และตรวจทานให้เกิดความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่ผู้จัดฝึกอบรมทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในทุกๆด้าน ระหว่างการดำเนินงานติดตามและประเมินผล พร้อมทั้งขอขอบคุณเพื่อนพ้อง น้องพี่ ชาว ส.ป.ก. ที่ได้ร่วมกันเรียนรู้ เก็บข้อมูลในภาคสนามร่วมกันอย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อย ทำให้การติดตามประเมินผลครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ ท่านปฏิรูปที่ดินจังหวัด และเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่เป็นเจ้าของพื้นที่ทุกจังหวัดที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในทุกๆ ด้านเป็นอย่างดียิ่ง

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณ ท่านเลขาธิการ ส.ป.ก. (นายเลิศวิโรจน์ โกวัฒนะ) ผู้บริหารสูงสุดของ ส.ป.ก. ที่สนับสนุนการติดตามและประเมินผลด้วยดีตลอดมา

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และเพื่อติดตามประเมินผลการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและการพึ่งพาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามประเมินครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลจากเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง 4 ภาค รวม 11 นิคม เกษตรกรตัวอย่างจำนวน 2,120 ราย

ผลการติดตามประเมินสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1). เกษตรกรมีเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 52 และ 48 ตามลำดับ) มีอายุเฉลี่ยประมาณ 53 ปี และเกษตรกรร้อยละ 77 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย ประมาณ 4.20 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.45 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการถือครองที่ดิน ส.ป.ก. 4-01 จำนวน 1 แปลง และได้รับสิทธิในที่ดินจากการถือครองเดิม ขนาดพื้นที่การถือครองเฉลี่ย 18.75 ไร่/ครัวเรือน

เกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 184,544 บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้ทางการเกษตรเฉลี่ยประมาณ 107,275 บาท/ครัวเรือน/ปี และ รายได้นอกการเกษตรเฉลี่ยประมาณ 104,421 บาท/ครัวเรือน/ปี รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยของเกษตรกรในนิคม ประมาณ 125,843 บาท/ครัวเรือน/ปี การออมเงินของเกษตรกรเฉลี่ย ประมาณ 33,427 บาท/ครัวเรือน

2). ผลการประเมินผลการใช้ประโยชน์ของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่ทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเอง ร้อยละ 95.99 เปรียบเทียบทางสถิติกับเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ที่ ร้อยละ 85.00 ผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน

การใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกร คือปลูกยางพารา และ มันสำปะหลัง เป็นพืชหลัก (ร้อยละ 37 และ 36 ตามลำดับ) โดยเกษตรกรในภาคเหนือปลูกมันสำปะหลังเป็นหลัก ส่วนเกษตรกรภาคอีสานปลูกข้าวเป็นพืชหลัก (ร้อยละ 46) พืชรองคือ ยางพาราและไม้ผล ส่วนเกษตรกรในภาคกลาง ปลูกมันสำปะหลังเป็นพืชหลัก (ร้อยละ 58) รองลงมาคือ ยางพารา (ร้อยละ 38) ส่วน

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

เกษตรกรในภาคใต้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกยางพาราเป็นหลัก (ร้อยละ 94) รองลงมาคือ ไม้ผล ได้แก่ เงาะ ทูเรียน มังคุด (ร้อยละ 21)

ด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ พบว่า เกษตรกรในเขตนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินมีการทำปศุสัตว์ในสัดส่วนน้อย กล่าวคือ เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อเพียง ร้อยละ 10 รองลงมาคือ ไก่พื้นเมือง ร้อยละ 7 การทำปศุสัตว์ในนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในทุกภาคพบว่า เลี้ยงโคเนื้อและไก่ เป็นหลัก ด้านสัตว์น้ำ พบว่า เกษตรกรให้ความสนใจน้อย ประมาณร้อยละ 7 ของเกษตรกรเท่านั้น

3). ผลการประเมินผลการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.37 มีการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ประเมินที่วางไว้ ร้อยละ 52.90 ผลการประเมิน ผ่านเกณฑ์การประเมินผล

เกษตรกรในทุกภาคมีการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ประมาณครึ่งหนึ่ง ของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรมีการใช้สารเคมีโดยรวมมีแนวโน้มลดลงจากการใช้สารเคมีในอดีตอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์น้อย และการใช้สารอินทรีย์มีแนวโน้มสูงขึ้นจากในอดีตอยู่ในเกณฑ์น้อย แต่การใช้สารอินทรีย์ในปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยเกษตรกรในภาคกลาง มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าวมากที่สุด

4). ผลการประเมินผลการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต โดยพิจารณาจาก 3 ประเด็นหลัก คือด้านระบบการผลิต ด้านองค์ความรู้และเทคโนโลยี และด้านการดำรงชีพ ผลการประเมินผลพบว่า เกษตรกรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก มีประมาณ ร้อยละ 9 เท่านั้น เกษตรกรประมาณ ร้อยละ 19 พึ่งพาตนเองได้อยู่ในเกณฑ์ ดี ส่วนเกษตรกรที่พึ่งพาตนเองได้อยู่ในเกณฑ์ พอใช้ ร้อยละ 26 และเกษตรกรอีกร้อยละ 46 พึ่งพาตนเองได้อยู่ในเกณฑ์ น้อย โดยสัดส่วนนี้มีความใกล้เคียงกันในทุกภาค

ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1). ข้อเสนอแนะจากการติดตามและประเมินผล

(1). ผลการติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน พบว่าเกษตรกรบางส่วนยังทำประโยชน์ด้วยตนเองไม่เต็มพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม และนอกจากนี้พบว่า เกษตรกรบางรายไม่ได้ทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองทั้งแปลง ซึ่งสาเหตุ

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

สำคัญ คือ ให้ลูกทำประโยชน์แทน อายุมาก ให้ผู้อื่นเช่าทำประโยชน์ และ ขายให้บุคคลอื่น ส.ป.ก. ควรดำเนินการสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนสิทธิของเกษตรกรอย่างจริงจัง เพื่อจะเป็น ไลน์การวางแผน หรือเตรียมมาตรการ หรือวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่จะเกิดเพิ่มมากขึ้นในอนาคต โดยควรเร่งศึกษาและกำหนดการประเมินราคาที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินหรือหาวิธีการจ่ายค่าชดเชยที่ดิน และทรัพย์สินในที่ดินอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ให้แก่เกษตรกรที่ไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้มีช่องทางในการคืนที่ดินให้ ส.ป.ก. ซึ่งจะได้นำไปจัดสรรให้เกษตรกรรายใหม่โดยที่เกษตรกรรายใหม่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายบางส่วนในที่ดินและทรัพย์สินในที่ดินด้วย อีกทั้งเป็นช่องทางในการพัฒนากองทุนปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้มีศักยภาพ และทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในอนาคตในรูปแบบต่างๆ เช่น องค์กรมหาชน หรือธนาคารที่ดิน เพื่อเป็นจุดนัดพบหรือจุดเชื่อมต่อ ระหว่างเกษตรกรที่ไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพทางการเกษตร และเกษตรกรที่มีความต้องการจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ไร้ที่ดินทำกิน

(2). แม้ว่าการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตวิธีการผลิตของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง จะผ่านเกณฑ์การประเมิน (ร้อยละ 53.37) แต่ประมาณ 2 ใน 3 ของเกษตรกรทำการผลิตพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งเป็นรูปแบบการผลิตที่ทำเพื่อการค้า ซึ่งต้องลงทุนสูง และเสี่ยงต่อการขาดทุน ดังจะเห็นได้จากเกษตรกรในภาคกลางและภาคใต้ ดังนั้น ส.ป.ก. ควรเร่งส่งเสริมให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีการผลิตที่มีความหลากหลายทั้งด้านพืช และสัตว์ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านอาหารที่บริโภคในครัวเรือน และการลดความเสี่ยงจากการขาดทุน โดยเน้นรูปแบบการผลิตตามแนวทางเกษตรแนวใหม่ให้มากขึ้น อาทิเช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ การเกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เกษตรกรธรรมชาติ เป็นต้น

(3). การพึ่งพาตนเองของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก ประมาณร้อยละ 9 เท่านั้น ส.ป.ก. จึงควรเร่งส่งเสริม และพัฒนาให้เกษตรกรมีกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะเกษตรกรภาคกลาง และภาคใต้ ที่มีรูปแบบการผลิตที่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งปัจจุบันปัจจัยการผลิตดังกล่าวมีราคาสูง ทำให้มีโอขาดทุนและมีหนี้สินจากการประกอบเกษตรกรรมได้ง่าย นอกจากนี้พบว่าเกษตรกรกลุ่มดังกล่าวขาดความมั่นคงทางด้านอาหารที่ใช้บริโภคในครัวเรือน ซึ่งเกษตรกรบางส่วนมีความสนใจที่จะเริ่มต้นทุนการผลิตแต่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีกิจกรรมเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือนเพื่อให้เกษตรกรหันมาพึ่งตนเองได้มากขึ้นในทุกๆ ด้าน

(4) จากผลการติดตามพบว่าเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่ผ่านการอบรมการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นโอกาสดีที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรทั้งหมดในนิคมเศรษฐกิจ

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

พอเพียงได้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ และเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรตัดสินใจปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตในอนาคต

2). ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1). ส.ป.ก. ควรมีการทบทวนการดำเนินงานของนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อจัดลำดับความสำคัญของนิคมแต่ละจังหวัดเพื่อประโยชน์ในกาวางแผนพัฒนา ไปสู่นิคมการเกษตร ในอนาคตได้อย่างเหมาะสม หรือในกรณีที่การดำเนินงานนิคมเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเท่าที่ควร จะได้ทบทวน แก้ปรับปรุง ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และตรงตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ จากการสอบถามเกษตรกรพบว่า สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งคือ เกษตรกรที่เป็นศูนย์เรียนรู้ตัวอย่างในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง มีบทบาทมากต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ สู่เกษตรกรด้วยกัน และมีผลต่อการตัดสินใจปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต ของเกษตรกรในนิคมเป็นอย่างมาก ดังนั้น ส.ป.ก. ควรมีการส่งเสริมเกษตรกรที่เป็นศูนย์เรียนรู้ตัวอย่าง ให้กลายเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ ที่มีความพร้อมทั้งทางด้านองค์ความรู้ และทักษะ เพื่อจะได้เป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อนนิคมเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

(2). ส.ป.ก. ควรเร่งเชื่อมโยงเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง กับกลุ่มเครือข่ายอื่นๆ ที่มีแนวคิดการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น เช่น จากปราชญ์ชาวบ้าน หรือวิสาหกิจชุมชน และสถาบันการศึกษา เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ และขยายโอกาส สร้างความเข้มแข็งเกษตรกรและชุมชน

3). ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรคำนึงถึงลักษณะเด่นของแต่ละนิคม เพื่อจะได้สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับขับเคลื่อนขบวนการทำงานของเกษตรกรศูนย์เรียนรู้ตัวอย่าง เพื่อเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของนิคมเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ท
บทที่ 1	บทนำ
1.1	ความเป็นมาและความสำคัญของการติดตามและประเมินผล
1.2	วัตถุประสงค์
1.3	ขอบเขตของการติดตามประเมินผล
1.4	นิยามศัพท์
1.5	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
บทที่ 2	แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผล
2.1	ความหมาย จุดมุ่งหมายและแนวคิดการติดตามประเมินผล
2.2	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2.3	การพึ่งพาตนเอง

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
2.4	นิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน	18
2.5	การใช้ประโยชน์ในที่ดิน	21
2.6	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3	วิธีการติดตามและประเมินผล	28
3.1	กรอบแนวคิดและเกณฑ์การติดตามและประเมินผล	28
3.2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล	35
3.4	การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
3.5	การวิเคราะห์ข้อมูล	35
บทที่ 4	ผลการติดตามและประเมินผล	36
4.1	ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร	36
4.2	การใช้ประโยชน์ในที่ดิน	45
4.3	การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	51
4.4	การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร	61

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

สารบัญญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5	
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
5.1 สรุป และอภิปรายผลการติดตามประเมินผล	72
5.2 ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	83
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมการใช้ประโยชน์ในที่ดิน	
ภาคผนวก ค คำรับรองการปฏิบัติราชการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553	
ภาคผนวก ง ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. 2535	
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540	
ภาคผนวก จ รายชื่อคณะติดตามและประเมินผล	

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

สารบัญญัตินี้

	หน้า
ตารางที่ 2.1	21
แสดงจำนวนและร้อยละของเนื้อที่ทั้งประเทศไทย จำแนกตามประเภทที่ดิน	
ตารางที่ 2.2	22
จำนวนและร้อยละของเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร จำแนกตามการชนิดพืช	
ตารางที่ 2.3	23
สถิติการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร ปี 2540-2552	
ตารางที่ 2.4	25
จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามชนิดพืช	
ตารางที่ 3.1	29
กรอบแนวคิดและเกณฑ์การประเมินผล	
ตารางที่ 3.2	32
การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเกณฑ์ Neuman	
ตารางที่ 3.3	33
แสดงผลการสุ่มตัวอย่าง	
ตารางที่ 4.1	37
จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา	
ตารางที่ 4.2	38
แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	
ตารางที่ 4.3	39
แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม จำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองระยะเวลาในการได้รับเอกสารสิทธิ (ส.ป.ก. 4-01) และที่มาของการได้รับสิทธิ	

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

สารบัญญัตราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม จำนวนแปลง ที่ดินที่ถือครอง	41
ตารางที่ 4.5	ขนาดการถือครองที่ดินเฉลี่ยเป็นรายภาค	41
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการใช้ ประโยชน์ในที่ดิน	45
ตารางที่ 4.7	แสดงร้อยละของเกษตรกร เปรียบเทียบกับเกณฑ์ จำแนกตามการ ใช้ประโยชน์ในที่ดิน	46
ตารางที่ 4.8	จำนวนและร้อยละของเนื้อที่ที่ใช้ประโยชน์ในที่ดิน จำแนกเป็นรายภาค	48
ตารางที่ 4.9	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามชนิดพืช	49
ตารางที่ 4.10	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามชนิดปศุสัตว์	50
ตารางที่ 4.11	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม ชนิดสัตว์น้ำ	51
ตารางที่ 4.12	จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการปรับวิธีการผลิต ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	52

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

สารบัญญัตินี้ (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามการรับการอบรมเกี่ยวกับเกษตรแนวใหม่	55
ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการนำความรู้ไปปรับใช้	57
ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามรูปแบบการผลิต	57
ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะรายได้	58
ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยและการแปรความการใช้สารเคมีในอดีตและปัจจุบัน	59
ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยและการแปรความการใช้สารอินทรีย์ของเกษตรกรในอดีตและปัจจุบัน	60
ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม ปัจจัยการผลิต	63
ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม แหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง	65
ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม การนำความรู้ไปปรับใช้	66

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

สารบัญญัตินี้ (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม การมีอาหารไว้บริโภคในครัวเรือน	68
ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม การมีหนี้สิน	69
ตารางที่ 4.24 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม การมีกิจกรรมเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย	70
ตารางที่ 4.25 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตาม การประเมินผล การพึ่งพาตนเอง	70

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

สารบัญญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 2.1	แบบจำลอง ตามความคิดของ Stake	8
ภาพที่ 2.2	แบบจำลองแสดงการประเมินความต่อเนื่องเชิงสัมพันธ์ และความสอดคล้อง	9
ภาพที่ 2.3	สรุปหลักการเศรษฐกิจพอเพียง	12
ภาพที่ 2.4	แสดงร้อยละของเนื้อที่ทางการเกษตร จำแนกตามรายภาค	22
ภาพที่ 2.5	แสดงร้อยละของเกษตรกรที่มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเอง	24
ภาพที่ 3.1	แผนที่แสดงจังหวัดตัวอย่าง	34
ภาพที่ 4.1	ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามรายได้ของเกษตรกร	42
ภาพที่ 4.2	ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามรายจ่ายของเกษตรกร	43
ภาพที่ 4.3	ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการออมของเกษตรกร	44
ภาพที่ 4.4	ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามหนี้สินของเกษตรกร	44
ภาพที่ 4.5	ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเหตุผลที่ไม่ทำประโยชน์ ด้วยตนเองทั้งแปลง	47
ภาพที่ 4.6	ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเหตุผลที่ไม่ทำประโยชน์ ด้วยตนเองบางส่วน	47
ภาพที่ 4.7	ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามความต้องการปรับเปลี่ยน วิธีการผลิต	53

การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ปีการเพาะปลูก 2552

ตารางภาพ (ต่อ)

		หน้า
ภาพที่ 4.8	ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเหตุผลที่ต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต	53
ภาพที่ 4.9	ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเหตุผลที่ไม่ต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต	54
ภาพที่ 4.10	ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามองค์ความรู้ที่ได้รับ	55
ภาพที่ 4.11	ร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามหน่วยงาน/องค์กรที่ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี	56
ภาพที่ 4.12	ร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามรูปแบบการผลิต	62
ภาพที่ 4.13	ร้อยละของเกษตรกร ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการใช้สารเคมีและสารอินทรีย์ในปัจจุบัน	64
ภาพที่ 4.14	ร้อยละของเกษตรกร ที่ผ่านเกณฑ์ประเมินด้านรายได้	66
ภาพที่ 4.15	ร้อยละของเกษตรกร ที่ผ่านเกณฑ์ประเมินด้านการออมเงิน	67